

шања, отворио је он сам списом *Шта хоће Србија?* објашњавајући у њој слободарске циљеве Србима наметнутог рата. После слома Србије прешао је у Италију, у Рим, и радио тамо извесно време у Ватиканској библиотеци. По жељи српске владе отишао је потом, у мају 1916., са професором г. А. Белићем у Петроград. Ту је, као изабрани професор, држао предавања на Универзитету и слао извештаје о стању у Русији, за које је, од почетка свог новог бављења тамо, био начисто да не може завршити без тешких криза. После почетка руске револуције вратио се на запад, у Лондон и Париз, где је држао предавања на лондонском универзитету и Сорбони и спремао мање информативне списе о нашој прошлости и актуелним питањима. У Паризу је остао и после завршетка рата као члан делегације за преговоре о миру, и то као стручњак историчар и посебно као стручњак за питања Војводине. Радећи те ствари он је од 1917—1919. године објавио неколико брошура, као што је она петроградска *Борба за духовное и политическое объединение Сербовъ, Хорватовъ и Словенцевъ*, или оне рађене на француском: *Le problème yougoslave, Les relations serbo-grecques* (у XIX и XX веку), *La civilisation du peuple serbe au Moyen Age* (његово приступно предавање на Сорбони), *Le role des Serbes de Hongrie*. Овом приликом Станојевић је дао и прву заједничку *Историју Срба, Хрвата и Словенаца*, на руском и француском и после на српском језику. То је била мала, врло збијена, књижица, са општим прегледом политичке прошлости, али корисна као први покушај синтезе и добро дошла у прави час. Писац предговора за француско издање, чувени византолог г. Шарл Дил, истакао јој је нарочито ту вредност. Своје приступно предавање на петроградском универзитету, држано 15. октобра 1916., Станојевић је на српском објавио тек 1930. год. у *Народној одбрани*, и посебно, *Борба Срба за српско-хрватско уједињење*. У опширном и веома занимљивом чланку *Војводина на конференцији мира (Лейпциг, књ. 300, 1921.)* Станојевић је изложио све тешкоће и фазе, кроз које је прошло војвођанско питање и у нашој и у иностраној јавности и на конференцији мира. Довољно је, за илустрацију прилика, навести само чињеницу, да до августа 1917. год. чак ни у нашем Југословенском Одбору није било ни једног јединог члана из Војводине. Заузимање Станојевићево за повољно решавање војвођанског питања било је од не малог значаја у круговима конференције и то му је једна од крупних националних и историских заслуга.

Своје белешке, сећања и студије о борбама из првог балканског рата Станојевић је био, у главном, завршио одмах, непосредно иза ратних операција, али их је почео објављивати